

ПЛАТОН: ФІЛОСОФІЯ, СИНТЕЗ, УПРАВЛІННЯ

Науки поділяють на природничі, гуманітарні і математичні. Філософія не є жодною з них. Чому? Бо її завдання полягає у формуванні цілісного знання, цілісного погляду на світ та людину. Цілісність – ось мета філософії. Знання цілісності – це справжнє знання, це *epistema*, *гнозис*. Перехідною ланкою до філософії є математичні науки. Тому на фронтоні Академії Платона та Школи Піфагора було написано «Той, хто не знає математики і геометрії, нехай сюди не заходить».

Таким чином, спеціальні науки знаходяться внизу, над ними – математичні науки, а на вершині – філософія, оскільки вона «цариця наук», «наука наук», бо формує цілісне сприйняття Всесвіту, в якому присутня єдність духовного і матеріального, іманентного і трансцендентного. Філософія прагне до синтезу, а не до аналізу. «Річ у тім, що людина повинна осягати загальні поняття, що складаються з багатьох чуттєвих сприймань, які розум зводить воедино. А це є пригадуванням того, що колись душа бачила, супроводжуючи Бога й дивлячись з висоти на те, що ми тепер називаємо буттям, – зачудована споглядала тоді справжнє буття» [Федр, 249С]. Аналізувати – це завдання природничих і гуманітарних наук. Математичні науки завжди високо цінувалися філософами і багато з них були математиками, геометрами. Бо математика дозволяє отримати формальне апріорне синтетичне знання (І. Кант). Якщо людина навчається математиці серйозно, то вона торує шлях до філософії, тобто до цілісного бачення реальності. Ідеальні сутності можна побачити розумом у математичних побудовах. Немає розриву між чуттєвими речами і завершеними думками у філософуванні, бо воно являє собою постійний підйом, «який веде нас від вчення про природу і астрономію через чисту математику на вершину ідеї добра» [1, с. 273]. Сьогодні необхідно переглянути призначення філософії. Філософ здійснює сходження від окремих чуттєво даних речей до єдиного-блага. Кожна окрема річ володіє сутністю, ідеєю. Ці сутності окремих речей є проміжними у сходженні філософа до єдиного-блага, бо власне це єдине-благо є ідеєю ідей, сутністю всіх сутностей. Ідеї часткових речей знаходяться у відношенні до ідеї ідей, до єдиного-блага. Тому єдине-благо – це не лише причина існування всього умоосяжного світу, але й причина існування усіх окремих речей. Все залежить від Єдиного, все отримує від нього свою форму і буття. Щоб осягнути єдине необхідна певне зосередження розуму, потрібний метод зосередження. Зосередженість розуму веде не лише до внутрішнього умиротворення філософа, до настрою душі на справедливість, який виникає внаслідок катарсису (очищення). Це не лише

спокій цілком впорядкованої душі. Перед тим як зосередитися на Єдиному, душа повинна позбутися усіх своїх пристрастей і бути морально досконалою. Моральна досконалість не є самим зосередженням філософа, а лише її умовою. Під зосередженістю розуму розуміють те, що розум розглядає усі ідеї, думки у світлі єдиної ідеї. Розум, нус, повністю зникає у спогляданні умоосяжного об'єкта, але в той же час, розум збирається в умоосяжному об'єкті і як спрут, вбирає в себе всі свої розсіяні здатності, щоб поглинути умоосяжну суть. Виявляється, що розум одночасно поглинутий однією ідеєю і зосереджений на одній дії; єдність дії забезпечується єдністю ідеї. Розум повністю належить ідеї; він стає тотожним їй, бо природа чистого розуму – це природа ідеї [див. 2]. Мета споглядання, теорії, як її розуміє Платон, – це синтез, збирання всього знання у світлі ідеї ідей єдиного-блага, але Єдине душі вже бачили, тому це бачення треба пригадати. Після пригадування в Єдиному вбачають різноманітність ідей, і в цій різноманітності – Єдине. У всій цій різноманітності тепер відчувається присутність Єдиного, Блага, Буття. Це і є справжнє споглядання, Теорія.

Тепер філософ може у світлі Єдиного бачити ієрархію «окремих» ідей, їх взаємозв'язок, формальну та екзистенціальну залежність від Єдиного. Факт їхнього існування більше не є наслідком логічного доведення – розум сприймає ідеї безпосередньо, оскільки вбачає їх в Єдиному, яке надає їм існування. Тепер розум знає реальність в її повноті. Таке знання ієрархічне: рівні умоосяжності відповідають рівням буття. Отже, все пізнання залежить від бачення Єдиного. Бачення Єдиного дозволяє бачити своєрідну еманацию ієрархічно розрізнених ідей: починаючи від ідеї гранично концентрованого буття – від чистого поняття, від найзмістовнішої ідеї – до порожнього поняття.

Пошуки Платона не були надуманими і штучними. Мрія Платона полягала у тому, щоб поєднати філософа і політика, філософа і управлінця. «Поки в державах філософи не матимуть царської влади або так звані теперішні царі та правителі не почнуть шанобливо й належно ставитися до філософії і поки це не зіллється в одне – державна влада і філософія, а тим численним натуристим людям, які порізно пориваються або до влади, або до філософії, не буде перекрито дорогу, до того часу...державна не матиме спокою від зла» [Держава, 473D]. Платон чітко усвідомлював, що управління не мислиме без бачення єдності усього з усім, тому справжній управлінець у своїй діяльності виходить саме з цієї єдності. Будь-яке управління діяльністю повинно ґрунтуватися на певних принципах. Принцип в латинській мові означає «початок», «те, що найперше, найголовніше» Тому немає управління без принципу. Принцип управління – це розум. Але, що таке розум? В класичній філософії розум розглядається як здатність людини осягати істинне, те, що насправді існує, наприклад, ейдоси (Платон), і діяти згідно нього. Тому покликання розуму полягає не у порожніх та надмірних розумуваннях, а в тому,

щоб бути дієвим принципом, який дозволяє розуміти процеси і розумно впливати на них. Сходження до Єдиного є необхідною умовою справедливого, вмілого управління. Управлінець, політик, повинен бути філософом, інакше вони не будуть здатними ефективно управляти. Філософія веде до розумного бачення, до бачення Єдиного, яке управляє усім одиничним. Розуміння зв'язків між окремими ідеями, сутностями у світлі Єдиного, є необхідною рисою управлінця, але таке бачення приходить після морального вдосконалення душі управлінця, після морального очищення (катарсису).

1. *Кассирер Э.* Сущность и действие символического понятия// Кассирер Э. Избранное: Индивид и космос/ Пер. с нем. – М.; СПб.: Университетская книна, 2000. – 269-434 с.; 2. *Фестюжьер А.-Ж.* Созерцание и созерцательная жизнь по Платону/ Пер. с франц. А. С. Гаголина. – СПб.: «Наука», 2009. – 497 с. – (Сер. «Слово о сущем»)

Євген Іванов

Одеська національна академія харчових технологій

СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПЛАТОНА: ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Проблеми соціального управління з давніх часів цікавили філософів. Вони осмислювалися в рамках різноманітних філософських шкіл, вчень, напрямів. При цьому мислителі ставили перед собою різні завдання і задачі, вирішували актуальні для них проблеми, однак не дивлячись на існуючий серйозний філософський доробок, не всі питання в сфері управління були піддані аналізу. Враховуючи вищесказане закономірним виглядає прагнення сучасних філософів та суспільнознавців з нових позицій поглянути на доробок корифеїв античної філософії: Сократа, Платона, Аристотеля та інших. Особливо актуальним уявляється звернення до філософського спадку Платона, який був одним з видатних мислителів, хто не лише детально розробив соціальну утопію, яка увійшла в історію під назвою «ідеальної держави Платона», а й приділив значну увагу гносеологічним проблемам соціального управління.

Найбільш докладно свої ідеї щодо соціального управління філософ виклав у праці «Держава». Він розпочинає її з постановки питання про розгляд проблеми справедливості. За допомогою діалектичного методу Платон розглядає цю категорію під різними кутами зору. Для цього використовується метод виділення найбільш загальних, «граничних» категорій та індуктивний хід думки. Під час розгляду сутності справедливості дослідження розширюється, охоплюючи майже всі головні питання філософії: про істинно суцї причини буття всіх речей (ідеї), а також вищу з них – ідею «блага», про природу людини